

Babysalmesangens potentiale

Af Anne-Mette Riis, lektor i musik-pædagogik ved Det Kgl. Danske Musik-konservatorium og underviser på Sjællands Kirkemusik-skole

Babysalmesangens historik i korte træk

Historisk set ligger babysalmesangens udspring i babymusikkens koncept, som har haft en lang udvikling fra den svenske børnelæge John Lind, som allerede i 1960'erne inspirerede forældre til at synge for og med deres ufødte og nyfødte barn. Svenske musikpædagoger, heriblandt Kerstin Linzander, udviklede idéer til det sanglige samvær, og fra 1990 arbejdede blandt andre docent ved musikkonservatoriet i Esbjerg Kirsten Nielsen med et koncept for undervisningen. Kirsten præsenterede sit arbejde på musikkonservatoriet i København i 1998. Jeg var betaget af de mange åbenlyse muligheder og potentialer, der lå i denne undervisning. Da opgaven samtidig var at uddanne kandidater til at varetage musikundervisning for og med de yngste, startede jeg egne babyhold for at opbygge en praksiserfaring kombineret med læsningen om de teoretiske perspektiver.

Babymusikkens undervisningsform indeholder udover de musikalske grundelementer også en mulighed for at stimulere nogle helt grundlæggende forhold i barnets udvikling og i den tidlige forældre-barn relation. Perspektiverne omkring den levende sangs opblomstring er åbenlyse.

Flytningen af babymusikken til babysalmesangen, fra musikskole til kirke, betød, at grundrepertoiret nu blev salmerne, og kirken blev undervisningsrummet, metodikken derimod kunne forblive den

samme. At Helene Dam ved synet af filmoptagelser, hvor jeg underviser babyer og forældre på konservatoriet, udbød »Dette må man kunne gøre i kirken« – betød startskuddet til babysalmesangen. Med erfaringer fra et mangeårigt udviklingsarbejde og en meget omfattende praksis vil jeg inspirere til eftertanke omkring arbejdet med kirkens musikalske tilbud til de alleryngste og deres forældre.

- Hvilke mål og tanker har kirken med aktiviteten?
- Hvordan sætter vi rammerne og hvorfor?
- Hvilke forudsætninger og kompetencer skal vi have i hænde og dyrke?
- Afslutningsvis knytter jeg nogle ord på den undervisning, som kommer efter babysalmesangen. Jeg kalder det »salmer og leg«.

Den mulighed, som jeg i ovenstående citat nævner, har en lang række forudsætninger tilknyttet. Vi må blandt andet vide: Hvorfor, hvordan og hvor. Mit bud på formulering af mål og metode er:

Formålet med babysalmesang

- At knytte glædesfyldte og varme oplevelser til salmerne og til kirkerummet for både børn og voksne.
- I undervisningen at stimulere barnets umiddelbare glæde ved musik og inspirere forældrene til den særlige kontakt aktiv musikudøvelse giver mulighed for.

Undervisningens metode

- Musik og tekst formidles – uden snak - via dans, bevægelse, gestik, leg og sang i overensstemmelse med barnets udvikling og det musikalske og tekstlige indhold.
- Formidlingen sker med blik for stimulering af barnets udvikling i den musikalske aktivitet.

»Hvad oplever du i mine timer?«

har jeg med jævne mellemrum spurgt de deltagende:

Præstens svar betoner de mange ligheder til en gudstjeneste: Ritualer, gentagelsen, fællesskabet og koncentrationen.

Forældrene nævner som det første den forunderlige ro, som man ikke har mulighed for at møde andre steder end her i kirken. Herefter fortæller de om barnets glæde, om fællesskabet, og om at de er begyndt at synge hjemme.

Babyen svarer uden at være blevet spurgt. Genkendelsesglæden over at komme til kirkens rum lyser i ansigtet – og benene vil danse.

Orgelprofessoren skrev, hvad mange børn og voksne også giver udtryk for. Det er ikke blot en »her og nu« oplevelse – men en stund, som kan løfte os: »Jeg bar oplevelsen med mig og følte mig beriget igennem resten af dagen«.

Styrke og sårbarhed i samværet

Sang forbundet med bevægelse i nærvær og koncentration giver fornemmelsen af en kraft, der er større end du og jeg og en stærk følelse af at høre til – høre til i livet – hos hinanden.

At mærke dette kan også være at møde sin sårbarhed. Som nybagt forælder er sårbarheden let at mærke – og det bliver særligt stærkt og vedkommende at blive mødt i det skrøbelige og taget ved hånden, anerkendt og set i sangens nærvær.

Forleden sad en mor med sin lille tre måneder gamle søn i armene til babysalmesang. Tårerne løb ned af hendes kinder, og efter timen smilede hun og sagde tak. Om det var sangen til hendes barn, sollyset igennem kirkens ruder og klangen fra klokkespillet eller noget helt femte, som rørte hende, ved jeg ikke. Hvad, der fremkaldte følelsen, var i situationen unødvendigt at gisne om - det væsentlige var i dette tilfælde ordløst at formidle: At det rum, som skabes i babysalmesangens nærvær, netop kan rumme det hele. Der er plads til både glæde og sorg og alle nuancerne derimellem.

Underviserens kompetencer

I babysalmesangen bliver en bred vifte af underviserens faglige og personlige kompetencer sat i spil. Et kursus i at lede babysalmesang kan hjælpe godt på vej.

Med de faglige kompetencer tænker jeg på: Den gode sangstemme, den kropslige fundering, musikalitet, indsigt i salmernes tekstlige indhold, forståelse og respekt for kirkens rum og traditioner, viden om spædbarnsudvikling.

De personlige kompetencer i denne sammenhæng er en lyttende opmærksomhed, engagement og evne til nærvær.

Igennem et kursusforløb for undervisere får den enkelte både redskaber og viden i hænde. Da et kursus foregår over længere tid, har man mulighed for at øve sig, søge mere viden og reflektere imellem kursusgangene. Mine kursusforløb er opbygget sådan, at teori og praksis understøtter hinanden. Hver kursusgang indeholder således praksisundervisning med babyer og forældre, hvor kursusdeltageren får lejlighed til »at være på« og få feedback og vejledning.

Den teoretiske del indeholder blandt andet undervisning i sansemotorisk og psykosocial udvikling, spædbarnsforskning, refleksioner om dåbsoplæring og salmekendskab.

Endelig øves den præcise og fokuserede formidling i sang og kropssprog.

»Salmer og leg«

Efter barselsorloven står mange forældre med et stærkt ønske om at fortsætte med deres barn i kirkens tilbud. Jeg kalder undervisningen med de 1-3 årige »Salmer og leg«. Undervisningen kan enten placeres i en sen eftermiddagstime eller fx lørdag formiddag.

Babysalmesangens oaselignende stund er afløst af en anden livlighed, og børnenes koncentration er helt naturligt sværere at fastholde. Små instrumenter, rekvisitter og plancher er visuelle opmærksomhedsskabere, og er i denne sammenhæng uundværlige. Metodikken er fortsat, at samværet bæres af sangen og det musikalske nærvær. Jeg snakker ikke, men kan ind imellem være i dialog med barnet om det tekstlige indhold i salmen. Hvis der i timen er brug for »talte« overledninger fra én aktivitet til en anden, synger jeg min besked. Det kan for eksempel være på melodien »Jeg ved et evigt himmerig«, hvor 1. linje kan lyde: »Kom, lad os danse, tralala« eller »Kom, sid på tæppet ...«

Som i al undervisning er det en vigtig overvejelse, hvordan jeg kommer fra én aktivitet til den næste, således at barnets opmærksomhed fastholdes i skiftet og overgangen.

At undervisningen også her sætter sig spor, kan børnene selv fortælle om og ikke mindst synge om: Efter timen, hvor nye salmer og sange havde afløst noget af det vante repertoire, så Ellen på mig og sagde spørgende og ked af det: »Nu vågne alle Guds fugle små?« Ellen er godt to år, og mormor fortalte, at Ellen synger »Gud ske tak og lov« og »Nu vågne alle Guds fugle små« rent og spontant i hverdagen. Nu var vi altså ved at sige farvel uden at have sunget denne vigtige salme. Vi satte os på gulvet og sang – midt imellem jakker og støvler.

»Nu vågne alle Guds fugle små,
de flyve fra reden og sjunge;
de prise vor Herre, så godt de formå:
de takke for livet og lyset med fløjtende tunge.«

Links:

www.annemetteriis.dk - Inspiration, privatundervisning, kurser og foredrag

www.bibelselskabet.dk - Håndbog: Anne-Mette Riis »Salmer i dans og bevægelse – fra babysalmesang til konfirmanddans« Det Kgl. Vajsenhus' Forlag 2009

www.sjkms.dk – Kurser i babysalmesang og musik i kirken med de 1-5 årige

www.vedvejen.dk – Rekvisitter til kirkens børneundervisning

Anne-Mette Riis

Underviser, foredrags- og kursusholder.

Gennem de sidste 20 år har Anne-Mette været lektor i musikpædagogik ved Det Kgl. Danske Musik-konservatorium. I sit arbejde har hun været primus motor for den musikalsk-kirkelige udvikling med både de yngste og de ældste. Hun udvikler gudstjenesteformer med sang og bevægelse og har uddannet mange hundrede undervisere til at varetage babysalmesang, musik i kirken med førskolebørn og andagter med demensramte i Danmark og Sverige. Hun har igangsat babysalmesang i utallige kirker og er underviser i blandt andre Frederiksberg og Slangerup sogne samt på Sjællands kirkemusikskole.